

**Regionrevisionen**

Regionfullmäktige

## Bilaga till revisionsberättelse 2020

### Redogörelse och sammanfattning av granskningsprojekt

Nedan lämnar vi en sammanfattande redovisning av de granskningsprojekt som genomförts under året samt resultaten av dessa.

Enligt *God revisionsred i kommunal verksamhet* är granskningen årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår. Den årliga granskningen består av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Fördjupad granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning

#### Grundläggande granskning

Enligt *God revisionsred i kommunal verksamhet 2018*:

*”Den grundläggande granskningen är inriktad på att översiktligt bedöma måluppfyllelsen samt om styrelse eller nämnd har en tillräcklig styrning och kontroll för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter. Revisionen och lekmanrevisionen bedömer den struktur som styrelse och nämnd har för detta och hur den är integrerad i organisation, system och det löpande arbetet”*

Den grundläggande granskningen består av två delar; måluppfyllelse och intern kontroll.

## Granskningens inriktning

Vi har utfört vår granskning enligt kommunallagen, god revisionssed i Kommunal verksamhet samt fastställt revisionsreglemente. Granskningen har haft sin utgångspunkt i utförd riskanalys där riskområden har identifierats och värderats. Arbetet med riskanalys har dokumenterats i en revisionsplan.

Med anledning av pandemin som påverkat samhället under 2020 har revisionen reviderat sin revisionsplan och genomfört en granskning som styrts om till att i större grad förlita sig på grundläggande granskning för att utföra årets ansvarsprövning.

Våra granskningsrapporter finns tillgängliga för allmänheten på Region Jönköpings läns hemsida.

## Intern kontroll

Inom Region Jönköpings län utförs den grundläggande granskningen genom att regionstyrelsen, nämnderna arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA), folkhälsa och sjukvård (FS), trafik, infrastruktur och miljö (TIM), patientnämnden samt parlamentariska nämnden fördelas på revisorerna i revisionsgruppen som ansvarar för den grundläggande granskningen på respektive nämnd.

Samtliga nämnder har besökts under revisionsåret 2020. Vid dessa besök har frågor avseende nämndernas interna kontroll, uppföljning, måluppfyllelse samt resultat av fördjupade granskningar diskuterats.

## Granskning av COVID-19

En stor del av granskningen av Regionens hantering av COVID-19 har hanterats i den grundläggande granskningen. Det innebär löpande dialog med styrelse, nämnder och tjänstepersoner.

Som ett led i detta har information lämnats på revisionens sammanträden i COVID-relaterade frågor av:

- Regiondirektören
- Ekonomidirektören
- Hälso- och sjukvårdsdirektören
- Tandvårdsdirektören
- HR-direktören
- Regionala utvecklingsdirektören
- Chefläkare

Dessutom har revisionschefen och regiondirektören löpande haft avstämningsmöten där COVID-19-relaterade frågor har hanterats.

Bland annat har information inhämtats om personalhantering, testning, materialtillgång, beredning av beslut, krisorganisation och arbetsmiljö. En förstudie med tillhörande enkät har också genomförts under året.

Som en del i årets granskning har revisionen tagit del av rapporten ”Sammanställning arbetsmiljökartläggning, operation och intensivvård” som beställdes av regionledningen och genomfördes av Lorensbergs Organisationskonsulter. Även Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn av medicinsk vård och behandling till äldre personer med misstänkt eller konstaterad covid-19 som bor på särskilt boende, samt tillhörande svar från region Jönköpings län har beaktats i revisionens arbete. Informationen i nämnda rapporter har föranlett fördjupade frågeställningar till tjänstemän och nämnds- och styrelseledamöter. Denna information kommer också att vara en del av revisionens riskanalys inför revisionsåret 2021 och framåt.

Revisionen har noterat att de flesta pandemirelaterade beslut har fattats av tjänstemannaorganisationen i en löpande dialog med regionstyrelsen och nämnder.

Vidare kan revisionen konstatera att organisationen inte var helt förberedd på den pandemi som ansträngt organisationen. Dock har revisionen uppmärksammat att stora förbättringar har skett under året inom väsentliga områden.

## **Granskning av årsredovisning 2020**

I granskningen av årsredovisningen ingår att bedöma om redovisningen är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och rekommendationer avseende god redovisningssed. Vidare ska revisorerna, enligt kommunallagen, bedöma om resultatet i årsbokslutet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen avser såväl de finansiella målen som målen för verksamheten. Syftet med granskningen är även att den ska vara ett underlag för revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen för år 2020.

### *Revisorernas bedömning*

Revisorernas övergripande bedömning är att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med gällande lagstiftning samt rekommendationerna avseende god redovisningssed, med följande undantag.

Revisorerna bedömer att räkenskaperna avviker från lagar och rekommendationer vad gäller redovisning av pensionsåtagandet. Årsredovisningen överensstämmer i dessa avseenden med regionens styrmodell. En alternativ redovisning av pensioner enligt blandmodell finns i årsredovisningen med tillhörande analyser. Avvikelsen i balansräkningen avseende pensionsåtagandet uppgår till 4 492 mkr. Årets resultat skulle, vid redovisning enligt Lag om kommunal redovisning (KRL), varit 102 miljoner kr lägre.

Revisorerna har uppmärksammat att coronapandemin till viss del är redovisad i årsredovisningen. Revisorerna bedömer att bilden av coronapandemin kunde varit mer utförlig.

Revisorerna delar regionens bedömning att balanskravet för år 2020 är uppfyllt, även om nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har överskridit sin budget.

Revisorerna bedömer att redovisat resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Målet förutsätter att regionens resultat tillsammans med avskrivningskostnader täcker investeringarna över tidsperioden 2015-2025. Det finansiella målet är uppfyllt för de inledande sex åren av tidsperioden. Målet uppfylls också för det enskilda året 2020.

Revisorerna bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Årsredovisningen ger en tydlig bild av måluppfyllelsen för år 2020 gällande de systemmätetal som anses ingå i bedömningen av god ekonomisk hushållning. De verksamhetsmässiga målen för 2020 är delvis uppfyllda.

Revisorernas bedömning är att transparensen och tydligheten i styrmodellen har utvecklats och det framgår att åtgärdsplaner ska tas fram vid behov.

Revisorerna delar regionstyrelsens bedömning om att god hushållning uppnås år 2020, med hänsyn tagen till coronapandemin.

Revisorerna konstaterar att 30 % av systemmätetalen är fullt uppfyllda, en minskning från föregående år. 65 % av systemmätetalen är uppfyllda eller delvis uppfyllda, föregående år var siffran 77 %. De mål som inte är uppfyllda uppgår till 35 %, vilket är sämre än föregående år. Det är inom perspektivet medborgare, kund och medarbetare som mätetalen har lägre måluppfyllelse jämfört med föregående år.

*Revisorerna rekommenderar region Jönköpings län:*

- att redovisa pensionsåtaganden i balans- och resultaträkningen enligt blandmodellen i enlighet med lag om kommunal redovisning (KRL)

Revisorerna avser även att följa upp resultatet av granskningen i samband med träffar med nämnderna under granskningsåret 2021.

## **Förstudie Covid-19**

Förstudien syftar till att kartlägga de lokala förutsättningarna inför en fördjupad granskning av regionens hantering av konsekvenserna av covid-19. Vidare syftar förstudien till att utröna vad en fördjupad granskning bör fokusera på utifrån specifika förutsättningar och hantering av covid-19 i just Region Jönköping, samt när i tid en fördjupad granskning är relevant att genomföra.

Förstudien har avgränsats i så mån att den inte ger svar på förekomst av brister eller oegentligheter etc. utan endast kartlägger organisation och åtgärder i förhållande till covid-19.

Kartläggningen genomfördes under hösten 2020 (oktober-november), en period då smittspridningen i Sverige återigen ökade efter att ha avtagit under sommaren. Studien avser framförallt hanteringen av Covid-19 under våren 2020. Med detta sagt är studien att betrakta som ett initialt lackmustest av Region Jönköpings hantering av covid-19 pandemin.

*Förstudien innefattade följande områden:*

- Övergripande kartläggning av Regionen Jönköpings situation  
I vilken omfattning har regionen (som geografisk plats) varit drabbad av covid-19 avseende smittspridning bland invånare samt påverkan på den interna organisationen samt annan relevant påverkan
- Kartläggning av organisation och organisering i relation till hantering av konsekvenser/effekter av covid-19.  
Har regionen aktiverat sin krisorganisation på någon nivå?
- Finns det *indikationer* på brister i hanteringen, gällande ansvar, befogenhet och behörighet?
- Har regionstyrelsen planer på att genomföra en egen utvärdering av sin hantering av covid-19?

*Sammanfattning*

Spridningen av covid-19 och effekterna av pandemin i stort har påverkat regionens interna organisation. Dels avseende krishantering och organisering, men även i exempelvis hantering av interna personalfrågor, oro bland medborgare samt utmaningar med att säkerställa produktionen.

Region Jönköping har liksom alla regioner drabbats av pandemin, särskilt inom specifika områden och verksamheter. Åtgärder och beslut har vidtagits löpande av regionen för att underlätta och upprätthålla en god hantering av pandemins konsekvenser.

Regionen gick upp i fullt utbyggd krisledningsorganisation den 18 mars 2020 på tjänstemannanivå.

Det finns indikationer på brister/risk för brister samt av IVO konstaterade risker avseende hanteringen av konsekvenserna av pandemin.

*Enkät*

Den utförda förstudien kompletterades under 2021 med en enkät som skickades till enhetschefer och skyddsombud inom kirurgisk vård och medicinsk vård. Enkäten behandlade upplevelser kopplat till vissa specifika frågor gällande resurser, kommunikation samt riktlinjer gällande personal.

*Sammanfattande iakttagelser från enkäten*

- Tillgången och kvaliteten på skyddsutrustning har blivit bättre

- Uppfattningen kring riktlinjer rörande personal skiljer sig åt. Operations- och intensivvård anser i högre utsträckning att det har varit otydligt.
- Hög belastning på personal och chefer inom vissa verksamheter - oro för att människor lämnar sina arbeten p.g.a. arbetsmiljön och hög arbetsbelastning under lång tid.
- Uppfattningen kring information och kommunikation skiljer sig åt. Operations- och intensivvård anser i högre utsträckning att det har varit otydligt.
- Samtliga frågeområden visar att det har skett förbättring från mars 2020 till och med idag.

## Granskning av delårsrapport 2020

Regionens revisorer har, med hjälp av sakkunnigt biträde, granskat regionens delårsrapport för perioden 1 januari 2020 till 31 augusti 2020. Resultatet av granskningen framgår av bifogad granskningsrapport, som härmed överlämnas till regionstyrelsen.

Granskningen av delårsrapporten är översiktlig och inriktad på att ge ett underlag för bedömningen av om resultatet i delårsrapporten är förenligt med de mål som regionfullmäktige beslutat om. Syftet är även att bedöma om delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed.

Utifrån granskningens resultat gör revisorerna nedanstående bedömningar:

Delårsrapporten är inte upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt.

I likhet med tidigare granskningar av delårsrapport och årsredovisning konstaterar revisorerna att lagkravet avseende blandmodellen för redovisning av pensionsavsättningarna inte uppfylls i delårsrapporten.

### *Finansiellt mål*

Enligt delårsrapporten beräknas det finansiella målet om egenfinansiering av investeringar att nås. Egenfinansieringsgraden för perioden 2015-2019 beräknas uppgå till 148 procent. Revisorerna *delar* denna bedömning.

### *Verksamhetsmål*

Vad gäller *verksamhetsmålen* konstaterar revisorerna att 14 av 29 mål inte når måluppfyllelsen. Enligt delårsrapporten har Coronapandemin en stor påverkan på måluppfyllelsen. Revisorerna *delar* denna bedömning.

Revisorernas övergripande bedömning är att måluppfyllelsen för verksamhetsmål, som redovisas i delårsrapporten, i stort sett är förenlig med de verksamhetsmål fullmäktige fastställt i budgeten för år 2020. Revisorerna grundar sin bedömning

på att 52 procent av det totala antalet redovisade verksamhetsmål, efter åtta månader, är helt eller delvis uppfyllda. Dessutom prognostiseras det finansiella målet att uppfyllas.

I likhet med tidigare år konstaterar revisorerna att redovisningen av måluppfyllelsen sker på ett strukturerat och pedagogiskt sätt. Redovisningen i tabellform ger en bra överblick över mål och måluppfyllelse.

*Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län:*

- att redovisa pensionsåtaganden i balans- och resultaträkningen enligt blandmodellen i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning

## **Granskning av Samverkansnämnden för sydöstra sjukvårdsregionen**

I vårt uppdrag ingår att tillsammans med revisorerna i Region Östergötland och Region Kalmar län granska den gemensamma Samverkansnämnden för sydöstra sjukvårdsregionen och underställa regionfullmäktige ett underlag för att pröva frågan om ansvarsfrihet.

Vi har tillsammans med ovan nämnda revisorer granskat nämndens handlingar, protokoll, delårsrapport och årsredovisning. Vi har även haft en träff med Samverkansnämnden samt en träff med samverkansnämndens presidium.

## **Lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser – översiktlig granskning**

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. (transparenslagen) ska landstingets revisorer för varje räkenskapsår översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag samt upprätta en rapport över granskningen.

Lagens intention är att säkerställa tillgången till ekonomisk information för att motverka konkurrensbegränsningar.

Regionstyrelsen ansvarar för att denna redovisningsskyldighet fullgörs.

Revisorerna ansvarar för att översiktligt granska om redovisningen har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Föreskrifter om hur redovisningen ska fullgöras har inte meddelats.

Landstinget har prövat vilka områden som skulle kunna kräva en redovisning i enlighet med transparenslagen. Områdena är tandvård, kollektivtrafik och vårdval. Resultatet av prövningen innebär att planeringsdelegationen 2013-05-28 beslutat att enligt lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte upprätta en särskild redovisning.

Motiveringen till beslutet är att kollektivtrafiken är upphandlad i enlighet med LOU och vårdvalet infört enligt LOV, varför ingen uppgiftsplikt föreligger enligt transparenslagen. Vuxentandvårdens omsättning kvalificerar inte landstinget för upprättande av en redovisning enligt transparenslagen.

Revisorerna konstaterar att regionens förutsättningar vad gäller krav på denna redovisning inte ändrats sedan dåvarande landstinget prövade frågan.

Utifrån vår övergripande granskning, med reservation för de osäkerheter som råder om tillämpningen av lagen, bedömer vi att regionen har fullgjort sin skyldighet i enlighet med lagen.

## **Granskning av klagomålshantering**

Nya regler för klagomålshantering har börjat gälla från januari 2018. De nya reglerna innebär att det i första hand är vårdgivaren som ska ta emot klagomål från patienter och närstående. Patientnämnden har fortsatt ansvar att säkerställa att klagomål framförs till verksamheten samt blir besvarade.

För Region Jönköping innebär detta att utredningsansvar flyttas från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) till regionen. Visst utredningsansvar har IVO fortsatt. Skyldigheten avser endast ”att utreda händelser som inneburit att patienten fått en bestående skada, ett väsentligt ökat behov av vård eller avlidit. IVO ska även utreda klagomål som gäller tvångsvård och händelser som allvarligt och på ett negativt sätt påverkat självbestämmande, integritet eller rättslig ställning.”

Syftet med granskningen är att bedöma om klagomålshanteringssystemet inom Region Jönköpings län är ändamålsenligt.

### *Revisionens bedömning och rekommendationer*

Revisorernas sammanfattande bedömning är att patientnämnden och nämnden för folkhälsa och sjukvård delvis säkerställt ett ändamålsenligt klagomålshanteringssystem i Region Jönköpings län.

Vår bedömning är att de styrande dokumenten är tydliga. Dock har brister noterats i efterlevnaden av dessa dokument då verksamheter har skapat olika arbetssätt för att hantera klagomål.

*Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:*

1. säkerställa att styrande dokument efterlevs för att främja ett enhetligt arbetssätt
2. ge förutsättningar för en ökad dialog mellan nämnderna för ytterligare förbättrad samverkan



3. säkerställa att klagomålshanteringen följs upp på nämndernas kvartalsvisa dialogträffar

### **Granskning av insatser och samverkan inom området psykisk ohälsa, barn och ungdomar**

Det är av stor vikt att det finns ett välfungerande samarbete mellan aktörer som arbetar med barn/ungdomar med psykisk ohälsa, som exempelvis barn- och ungdomspsykiatri, verksamheter inom första linjens psykiatri men även med de kommunala verksamheter som möter barn och unga. Dessa finns framförallt inom socialtjänsten och skolan.

Myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka enligt 8 § förvaltningslagen men även enligt hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen och skollagen.

I regionens Budget med verksamhetsplan 2020 konstateras att ett aktivt arbete ska ske för att hitta bättre samverkansformer med länets kommuner för att minska den psykiska ohälsan hos länsinvånarna. En strategigrupp för området barn och ungdomar ansvarar för att bl.a. se utvecklingsområden och att fastställa årliga handlingsplaner för samverkan.

Syftet med granskningen är att bedöma om regionen säkerställer att ett ändamålsenligt arbete sker för att möta och motverka psykisk ohälsa bland barn och unga i länet.

#### *Revisionens bedömning och rekommendationer*

Revisorernas sammanfattande bedömning är att regionstyrelsen och nämnden för folkhälsa och sjukvård inte helt säkerställt att ett ändamålsenligt arbete sker för att möta och motverka psykisk ohälsa bland barn och unga i länet.

Region Jönköpings län har upparbetade arbetssätt samt dokumenterade styrande dokument för samarbete och samverkan internt för att möta psykisk ohälsa bland barn och unga. Revisorerna konstaterar dock att tillgängligheten under de senaste åren står långt ifrån såväl den nationella vårdgarantin som regionens egna målsättningar.

*Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:*

1. följa upp om de nuvarande samverkansforum är relevanta alternativt om samverkansforum saknas, eller behöver förbättras
2. tillsammans med kommunerna utveckla remissprocessen för att minimera tiden från upprättande till ankomst till regionen
3. genomlyså åtgärdskedjan inom barn- och ungdomspsykiatri med syfte att synliggöra behoven hos barn och ungdomar med behov av långsiktig stöttning inklusive kvalificerat behandlingsstöd

4. kartlägga och analysera prioriterade områden för att säkerställa att tillkommande resurser från och med 2021 används ändamålsenligt och fördelas där det ger effekt på kort och lång sikt
5. initiera en långsiktig plan avseende utveckling inom barn- och ungdomspsykiatri
6. att säkerställa att överenskommelserna gällande samverkan på länsövergripande nivå är implementerade för att tydliggöra ansvaret för medverkan vid SIP

## **Granskning av regionens arbete för hållbar utveckling med fokus på miljö och klimat**

Granskningen av regionens hållbarhetsarbete har delats upp i två delar, detta missiv med tillhörande rapport avser miljö och klimat.

Regionens Program för hållbar utveckling 2017–2020 sammanfattar hur Region Jönköpings län arbetar för att verksamheten ska bedrivas i linje med en hållbar utveckling utifrån sociala förhållanden, ekonomiska villkor och miljöhänsyn. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är en viktig utgångspunkt för Region Jönköpings läns arbete med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Revisorerna har beslutat att genomföra en granskning utifrån en bedömning av väsentlighet och risk av hur Program för hållbar utveckling 2017–2020 har implementerats och att uppföljning sker.

Syftet med granskningen är att bedöma om *regionstyrelsen och nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver en ändamålsenlig styrning av regionens hållbarhetsarbete i allmänhet, och miljö- och klimatarbetet i synnerhet?*

### *Revisionens bedömning och rekommendationer*

Revisorernas sammanfattande bedömning är att regionstyrelsen och nämnden för trafik, infrastruktur och miljö delvis bedriver en ändamålsenlig styrning av regionens hållbarhetsarbete avseende miljö och klimat.

Som en del av granskningen har enkäter skickats ut till regionstyrelsen och nämnden för trafik, infrastruktur och miljö. På grund av låg svarsfrekvens på enkäterna har slutsatser inte kunnat dras av dessa.

*Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:*

1. utveckla uppföljningen av måluppfyllelsen och även inkludera Energikontoret i arbetet.
2. upprätta en ändamålsenlig uppföljningsstruktur av Regionala utvecklingsstrategin för ansvarig nämnd
3. tydligare följa upp hållbarhetsarbetet och dokumentera denna uppföljning och de beslut som tas

## **Granskning av regionens arbete för hållbar utveckling med fokus på social hållbarhet**

Granskningen av regionens hållbarhetsarbete har delats upp i två delar, detta missiv med tillhörande rapport avser social hållbarhet.

Regionens Program för hållbar utveckling 2017–2020 sammanfattar hur Region Jönköpings län arbetar för att verksamheten ska bedrivas i linje med en hållbar utveckling utifrån sociala förhållanden, ekonomiska villkor och miljöhänsyn. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är en viktig utgångspunkt för Region Jönköpings läns arbete med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet

Revisorerna har beslutat att genomföra en granskning utifrån en bedömning av väsentlighet och risk av hur Program för hållbar utveckling 2017–2020 har implementerats och att uppföljning sker.

Syftet med granskningen är att bedöma om regionstyrelsen bedriver en ändamålsenlig styrning av regionens hållbarhetsarbete med fokus på social hållbarhet?

### *Revisionens bedömning och rekommendationer*

1. utveckla kvantifierbara mål för att förenkla styrning och uppföljning
2. utvärdera om uppföljning av strategin för jämlik folkhälsa bör ingå i den ordinarie budgetuppföljningen där målen för hållbar utveckling följs upp